

Hvert er hlutverk barnaverndaryfirvalda?

Barnaverndarlögin – afmörkun og samþil við aðra löggjöf

Barnaverndarþing 25. september 2014

Hrefna Friðriksdóttir

HÁSKÓLI ÍSLANDS
LAGAÐEILD

Barnaverndarkerfi

- Áhersla á **vernd** – rannsókn – inngrip
- Áhersla á **umönnun** – stuðning við fjölskylduna
- Áhersla á **velferð barnsins** – jafnvægi milli stuðnings og verndar til að mæta þörfum barns

Heilbrigðis
kerfið

Mennta
kerfið

Barnaverndar
kerfið

Þjónusta við
fötluð börn

Almenn
félagsþjónusta

Afmörkun – af hverju?

Allar athafnir og ákvarðanir stjórnvalda verða að:

- vera í samræmi við lög og
- eiga sér viðhlítandi stoð í lögum

Lögmætisreglan:

“Grundvöllur er lagður að starfi stjórnvalda með réttarreglum. Stjórnarframkvæmdin er lögbundin. Löggjöfin er því undirstaða stjórnsýslunnar. Í lögnum um stjórnarframkvæmdir og reglum settum með heimild í þeim, eiga að koma fram helstu atriði, sem gilda um hvert svið þeirra fyrir sig”

Úr dómi Hæstaréttar 1998:4552

Kemur nægilega skýrt fram í lögum?

- hver verkefnin eru og hversu langt ábyrgðin nær?
- hvaða atriði ber að útfæra nánar í reglum og framkvæmd?
- hvernig afmörkun tryggji sömu/sambærilega réttarstöðu barna á öllu landinu?

Barnaverndarlögin

- Viðkvæm og flókin mál
- Sérþekking og sérhæfð málsmeðferð
- Markmið laganna – að tryggja að börn fái nauðsynlega aðstoð
  - sem búa við óviðunandi aðstæður eða
  - stofna heilsu sinni og þroska í hættu
- Tilkynningarskylda og skylda til að bregðast við grun um að líkamlegri eða andlegri heilsu eða þroska barns (ófædds barns) geti verið hættu búin
  - vegna vanrækslu, vanhæfni eða framferðis foreldra
  - ofbeldi eða vanvirðandi háttsemi af hendi annarra
  - eigin hegðunar barnsins

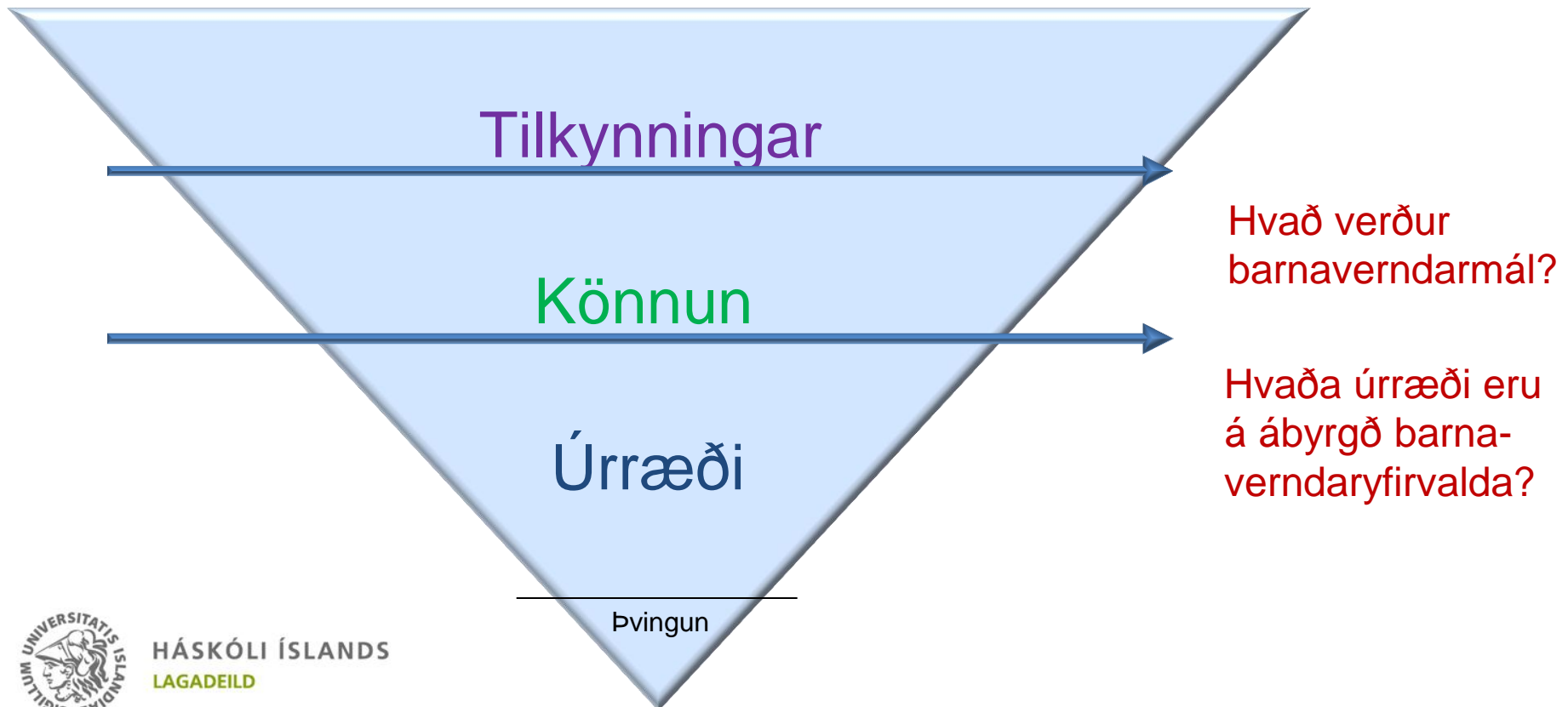
Barnaverndarmál á Íslandi 2013

Íbúafjöldi umdæmis	Fjöldi nefnda	Heildarfjöldi mála	Meðalfjöldi/ þús. börn
1000-1999	2	16	20,5
2000-2999	3	93	51,0
3000-3999	2	50	27,5
4000-4999		494	51,5
Yfir 5000 íbúar	11	3.969	60,1
Samtals	27	4.622	57,5

Hvernig á að afmarka hlutverk og ábyrgð barnaverndaryfirvalda skv. barnaverndarlögum nr. 80/2002?

Greina afmarkaðar aðstæður frá ýmsum sjónarhornum samhliða

Hvað segja önnur lög?

Hver er staða foreldrisins?

Hver er vandi barnsins ?

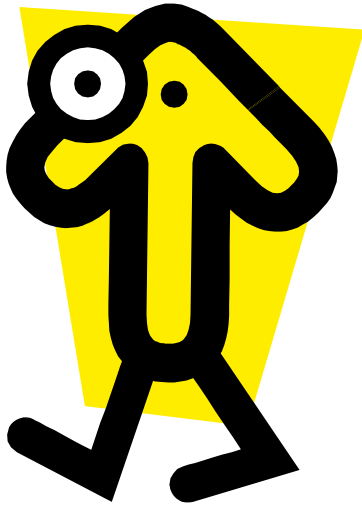
Hvaða úrræði þarf að beita?

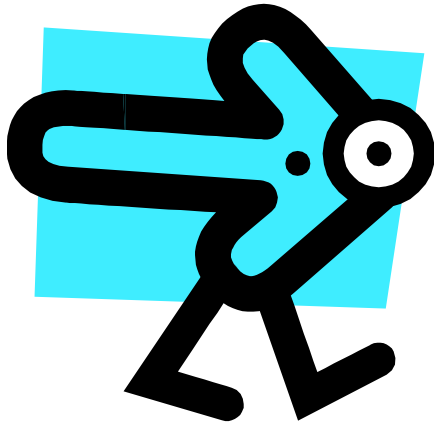
Hvað segja önnur lög?

- ✓ ábyrgð foreldra
- ✓ almenn lög
  - ✓ almennar reglur um velferð barna
  - ✓ reglur um almenna þjónustu
- ✓ sérlög
  - ✓ afmarkaðar aðstæður
  - ✓ afmörkuð viðbrögð

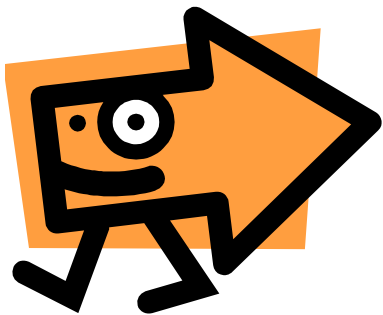
Hver er vandi barnsins?

- ✓ eðli vandans
- ✓ umfang vandans

Hver er staða foreldrisins?

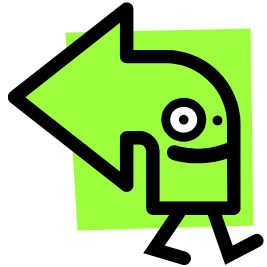

- ✓ hvernig ræður foreldri við uppeldi barns?
- ✓ annast umönnun og leysa vanda?
- ✓ fara eftir almennum lögum um velferð barns?
- ✓ nýta sér almenna þjónustu?
- ✓ sumir ráða vel við mikinn vanda
- ✓ aðrir ráða illa við minni vanda
- ✓ samspil vanda – styrkleika – áhættuþátta

Hvaða úrræði þarf að beita?

- ✓ gagnreynd úrræði –
- ✓ hvers konar úrræði bera barnaverndaryfirvöld ábyrgð á að byggja upp og beita?
  - ✓ mál ekki barnaverndarmál – önnur lög eiga alfarið við
  - ✓ mál barnaverndarmál – EN – önnur lög eiga við um úrræði
    - ✓ t.d. skólar
    - ✓ t.d. sjúkrahús
    - ✓ ... ýmis sértæk úrræði
      - ✓ hvaða sérþekkingar er krafist?
      - ✓ hvernig fellur úrræðið að annarri starfssemi?
      - ✓ hvað er líklegast til að tryggja markvissa og samfellda þjónustu?

Fullmótað – matskennt

- Lögin svara ekki svart á hvítu
- Aldrei fullkomnir staðlar
- Heildstæð stefnumótun hjálpar
- Minnka „gráa svæðið“
- Sérþekking – þjálfun – mat

